

Aleg. 386

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zmianie §. 47. kraj. ustawy wodnej.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisji wodnej w sprawie zmiany §. 47. krajowej ustawy wodnej powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z d. 7. listopada 1904 następującą uchwałę:

1) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w kierunku zasad niniejszym sprawozdaniem Komisji wskazanych przeprowadził rokowania z Rządem i projekt zmiany ustawy wodnej na najbliższej sesji Sejmowi przedłożył.

2) Wzywa się c. k. Rząd, aby wyjaśniając §§. 41. i 47. ustawy wodnej krajowej, uchylił jak najrychlej błędne tłumaczenie tych postanowień, a w szczególności aby i przy regulacji rzek, prowadzonej przez państwo, nakazał władzom politycznym przeprowadzenie postępowania i wydanie orzeczenia przewidzianego ustawą, aby przy tem postępowaniu ustanowił osobnych zastępców przedsiębiorstwa budowy, wreszcie aby objaśnił ustawą, że jako koryto rzek uznana być ma przestrzeń zajęta przez rzekę przy średnim jej stanie z wyjątkiem gruntów pokrytych wegetacją rolniczą lub leśną.

Zasady wskazane przez Komisję wodną, o których wspomina uchwała ad 1), opiewają, jak następuje:

1) jeżeli regulację rzek prowadzi państwo, to przed rozpoczęciem robót regulacyjnych na danej przestrzeni rzeki przeprowadzoną ma być rozprawa i wydane orzeczenie władzy politycznej nawet i w tych przypadkach, gdy koryto uregulowane leżeć ma całkowicie w granicach koryta naturalnego i wywłaszczenie gruntów prywatnych nie następuje, a to celem stwierdzenia granic koryta i rozstrzygnięcia zarzutów stron;

2) przy postępowaniu tem administracyjnem przedsiębiorstwo regulacji powinno mieć swego osobnego zastępcę, którym nie może być urzędnik kierujący postępowaniem i wydający orzeczenie;

3) korytem rzeki jest przestrzeń pokryta wodą płynącą przy normalnym, średnim jej stanie, o ile grunta zalewane wówczas przez wodę, nie są pokryte wegetacją rolniczą lub leśną;

4) po przedłożeniu stronom interesowanym planu szczegółowego regulacji pewnej przestrzeni rzeki i wysłuchaniu ich zarzutów, ma być orzeczeniem władzy politycznej stwierdzone koryto rzeki naturalne

i koryto rzeki projektowano, oba oznaczone według normalnego, średniego stanu wody;

5) grunta położone poza korytem naturalnym, oraz grunta położone w obrębie tego koryta, ale pokryte roślinnością lub leśną, mają być nabyte od właścicieli drogą wywłaszczenia, o ile mają być zajęte pod koryto projektowane;

6) części koryta naturalnego, które wskutek regulacji, pozostaną poza brzegiem koryta uregulowanego, przedsiębiorstwo regulacyjne na mocy orzeczenia władzy politycznej, służącego za podstawę regulacji, obejmuje w swoje posiadanie i ma na nich prawo przedsięwzięcia wszelkich robót, wskazanych regulacją, oraz użytkowania ich aż do tego czasu, w którym grunt nie podniesie się do poziomu średniego normalnego stanu wody;

7) z tą chwilą części te koryta naturalnego przypadną na własność właścicielom gruntów przyległych będą im jednak oddane tylko za odszkodowaniem na rzecz funduszu regulacyjnego, wymierzonym w kwocie 400 koron za jeden hektar gruntu;

8) władza polityczna po przeprowadzeniu rozprawy orzeka o przyznaniu tej własności i odszkodowaniu które ją obciążą na rzecz przedsiębiorstwa prowadzącego regulację;

9) jeżeli po wydaniu orzeczenia, służącego za podstawę regulacji rzeki, woda zrywa grunta położone poza obrębem tak koryta naturalnego, jako też koryta oznaczonego regulacją i jeżeli władza polityczna nie pozwoli właścicielowi takich gruntów bronić się przed zrywaniem własnym nakładem, a przedsiębiorstwo tego nie czyni i grunt zostanie zerwanym, w takim razie przedsiębiorstwo winno mu go zwrócić w terminie oznaczonym w ustępie 7. bez żadnego odszkodowania.

Rozpatrzywszy powyższe zasady, Wydział krajowy przyszedł do przekonania, że dla uczynienia zadość uzasadnionym żądaniom właścicieli gruntów nadbrzeżnych zachodzi nieodzowna potrzeba zmiany §. 47. kraj. ustawy wodnej, a to z trzech powodów:

1) ponieważ postanowienia §. 47. tej ustawy nie określają dokładnie granicy między łożyskiem wody (rzeki, lub jeziora) a gruntami przyległymi, lecz wspominają tylko o „obrębie regulacyjnym“, które to pojęcie dla ogółu ludności nie jest zrozumiałe;

2) ponieważ postanowienia te nie oznaczają terminu, w jakim grunt uzyskany przez regulację ma być odstąpiony właścicielom przyległych gruntów za zwrot wartości, lecz tylko zawierają ogólnikową wzmiankę, że wtenczas musi być ten grunt odstąpiony, „jeżeli go przedsiębiorstwo nie potrzebuje do lepszego zabezpieczenia i umocnienia brzegu“.

3) wreszcie ponieważ postanowienia §. 47. kraj. ustawy wodnej nie określają sposobu, w jaki wartość tego gruntu ma być oznaczoną.

Uważając za słuszne postanowienie zasadnicze §. 47. kraj. ustawy wodnej, że grunt uzyskany przez regulację przyspać ma przedsiębiorcy, który ponosi koszt regulacji, zwłaszcza że §. 411. kodeksu cywilnego przyznaje właścicielom gruntów nadbrzeżnych tylko naturalne alluvia, — zaprojektował Wydział krajowy zmianę tego §-fu, uzupełniając go postanowieniami, które uchylają powyższe wątpliwości i braki.

Alegat 1.

Mianowicie w załączonym projekcie noweli proponuje Wydział krajowy (§. 47) przyznanie gruntów uzyskanych przez regulację przedsiębiorcy, oraz dokładne oznaczenie linii brzegu po myśli punktu 3. zasad przyjętych przez komisję wodną, tudzież §. 6. najnowszej ustawy wodnej badeńskiej z 26. czerwca 1899, tj. według średniego stanu normalnego, który najdłużej trwa w roku w czasie wege-

tacy, (czas, który schodzi się mniej więcej z okresem żeglugi) i uwi-
doczniony jest w rocznikach c. k. centralnego biura hydrograficznego.

Co do tej kwestyi wydało wprawdzie c. k. Ministerstwo rol-
nictwa w pewnym specjalnym wypadku orzeczenie (z d. 3. stycznia
1880 l. 11.968), wedle którego za granicą między łożyskiem wody pu-
blicznej a gruntami prywatnymi ma być przyjętą linia, do której się-
gają powtarzające się w regularnych peryodach wyższe stany
wody, bo te stany przerywają ciągłość posiadania prywatnych wła-
ścicieli, zasada ta jednak, która może być zastosowana do rzek alpej-
skich, nie byłaby sprawiedliwą dla rzek karpaccich, które nie posia-
dając ani lodników, ani jezior w górnem dorzeczu, nie okazują tak
regularnie powtarzających się zwykłych stanów wód wielkich, lecz prze-
ciwnie w nieregularnych odstępach czasu zalewają nawet nadbrzeżne
grunty uprawne, -- bo ta zasada odbierałaby adjectantom nawet wła-
sność nabytą na podstawie §. 411. kodeksu cywilnego, tj. naturalne
alluvia.

W §. 47. a. proponuje Wydział krajowy dokładne oznaczenie
terminu, w którym grunty uzyskane przez regulację mają być odstą-
pione właścicielom gruntów nadbrzeżnych, tj. chwilą podwyższenia tego
gruntu przez namulenie do wysokości koron budowli regulacyjnych, —
z drugiej strony zaś proponuje Wydział krajowy nałożenie na wła-
ścicieli, którym ten grunt odstąpiono, obowiązku takiego użytkowania,
żeby budowle regulacyjne nie były narażone na uszkodzenie lub
zniszczenie, podobnie, jak to przewiduje §. 7. ustawy pruskiej
z d. 20. sierpnia 1883 o uprawnieniach zarządu regulacji rzek wobec
adjectantów.

Wreszcie w §. 47. b. zaproponował Wydział krajowy sposób
oznaczenia wysokości odszkodowania za grunty uzyskane przez regu-
lację, przyczem zgodnie z powołaną ustawą pruską zamieścił postano-
wienie, że odszkodowanie to nie może przenosić kosztów wyłożonych na
uzyskanie gruntu przez przedsiębiorstwo regulacyjne.

Również zgodnie z punktem 7. zasad Komisji wodnej zamie-
ścił Wydział krajowy postanowienie że odszkodowanie nie może prze-
kroczyć kwoty 400 K. za jeden hektar, mimo że było mu tajnem, że
oportunistycznymi względami spowodowane ustanowienie z góry takiej
kwoty za odsypiska na nieograniczony okres czasu na wszystkich
rzekach, które przedstawiają rozmałą wartość, ma swoje uje-
mne strony.

Wydział krajowy sądzi, że proponowana zmiana §. 47. kraj.
ustawy wodnej wyczerpuje przytoczone na wstępie postulaty Komisji
wodnej, o ile one wymagają ustawodawczego uregulowania, reszta
bowiem tych postulatów znaleźć może uwzględnienia w myśl obowią-
zujących przepisów kraj. ustawy wodnej przez wydanie odpowiedniego
komentarza i pouczenia wydanego przez c. k. Rząd stosownie do re-
zolucyi Wys. Sejmu ad 2.

Zaprojektowaną nowelę do ustawy wodnej przesłał Wydział
krajowy załączoną, odezwą z d. 30. grudnia 1904, l. 111.325 c. k. Pre-
zydium Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u c. k. Ministerstwa
rolnictwa decyzji, czy byłoby skłonnem wnieść do Wys. Sejmu pro-
jekt tej zmiany §. 47. wraz z zapowiedzianą reskryptem 3. lutego
1896 l. 23.710/95 nowelą do ustawy wodnej mającą na celu skrócenie
postępowania wodno-prawnego, ewentualnie czy zgadza się na wnie-
sienie proponowanej zmiany §. 47. przez Wydział krajowy.

Odezwą z d. 29. maja 1905 l. 41.543 przypomniał Wydział
krajowy tę sprawę c. k. Prezydium Namiestnictwa z prośbą o zawi-
adomienie, jakie stanowisko zajęło c. k. Namiestnictwo wobec projektu
Wydziału krajowego, — otrzymał jednak odezwą z d. 7. czerwca 1905
l. 82.820 tylko odpowiedź, że projekt ustawy przedłożony został c. k.

Ministerstwu rolnictwa, a skoro nadejdzie decyzja Ministerstwa, c. k. Namiestnictwo uwiadomi Wydział krajowy o stanowisku Rządu.

Tak w sprawie noweli, jak i rezolucyi Wys. Sejmu ad 2) nie otrzymał Wydział krajowy żadnego dalszego zawiadomienia ze strony c. k. Rządu, wskutek czego przedstawiwszy stan sprawy, nie przedkłada Wys. Sejmowi żadnego konkretnego wniosku.

Zastrzegając sobie przedłożenie decyzji c. k. Rządu, gdyby przed najbliższą sesją sejmową nadeszło,

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy:

S. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

(PROJEKT.)

Ustawa

z dnia uzupełniająca postanowienia §. 47. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875, Dz. u. kraj. Nr. 38.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 47. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875, Dz. u. kraj. Nr. 38 zostają uchylone w dotychczasowem brzmieniu i zostają zastąpione przez postanowienia następujące:

§. 47.

Grunt uzyskany wskutek budowli regulacyjnych w łożyskach wód przypada tym, którzy ponoszą kosztą przedsiębiorstwa.

Za granicą między łożyskiem wody a gruntami nadbrzeżnymi uważać należy linię brzegu przy średnim normalnym (najdłużej w roku trwającym) stanie wody.

Granica ta ma być przed rozpoczęciem robót regulacyjnych ustaloną przez władzę polityczną na podstawie szczegółowego projektu regulacyjnego po wysłuchaniu właścicieli gruntów nadbrzeżnych.

§. 47a.

Skoro cel regulacyi został osiągnięty i grunt uzyskany przez regulację podniósł się do wysokości koron budowli

regulacyjnych, musi być ten grunt odstąpiony właścicielom przyległych gruntów na ich żądanie za odszkodowaniem.

Jeżeli wykonane roboty regulacyjne utrzymywane są przez państwo, lub kraj, może władza polityczna I. instancyi na wniosek zarządu przedsiębiorstwa przepisać nowonabywcom sposób użytkowania odstąpionych im gruntów.

§. 47b.

Wysokość odszkodowania za grunta uzyskane w skutek regulacyi ma być oznaczoną w braku obopólnej zgody przez sąd polubowny, którego koszta ponoszą obie strony po połowie.

Wysokość tego odszkodowania nie może jednak przenosić kosztów wyłożonych na uzyskanie gruntu przez przedsiębiorstwo regulacyjne, a jeżeli te koszta przekraczają kwotę 400 kor. za jeden hektar, kwoty 400 kor. za hektar.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

Odpis Wydziału krajowego z dnia 30. grudnia 1904 do c. k. Prezydium Namiestnictwa we Lwowie.

W załatwieniu załączonego sprawozdania komisji wodnej o wniosku posła Dra Oleśnickiego, tudzież petycyi Rady powiatowej Tarnowskiej w przedmiocie zmiany §. 47. kraj. ustawy wodnej polecił Sejm na posiedzeniu z d. 7. listopada 1904 Wydziałowi krajowemu, ażeby w kierunku zasad tem sprawozdaniem komisji wskazanych, przeprowadził rokowania z c. k. Rządem i projekt zmiany ustawy wodnej na najbliższej sesyi Sejmowi przedłożył.

W wykonaniu tego polecenia zaprojektował Wydział krajowy nowelę do ustawy wodnej, która uzupełnia postanowienia §. 47. tej ustawy w trzech kierunkach:

1) oznacza granice łożyska wód, które w ustawie wodnej nie były dotychczas dokładnie unormowane, a tem samem granice gruntów uzyskanych przez budowle regulacyjne;

2) ustanawia termin, w jakim grunta uzyskane przez regulację mają być oddane właścicielom gruntów nadbrzeżnych, zastrzegając zarazem dla zarządu przedsiębiorstwa regulacyjnego prawo oznaczenia sposobu zagospodarowania tych gruntów, jeżeli wykonane roboty regulacyjne utrzymywane są przez państwo lub kraj;

3) określa sposób, w jaki odszkodowanie ma być oznaczone, i normuje maksymalną wysokość odszkodowania.

Przesyłając w załączeniu wzmiankowany projekt noweli wraz z wnioskiem posła Oleśnickiego i wniesionemi do Sejmu petycyami, dołączamy w uzasadnieniu proponowanych zmian §. 47. kraj. ustawy wodnej następujące uwagi:

do §. 47.

Ponieważ §. 411. austriackiego kodeksu cywilnego przyznaje właścicielowi brzegu tylko te alluvia, które się niepostrzeżenie „unmerklich”, a więc w sposób naturalny bez żadnych osobnych urządzeń osadzają na brzegu, zatem zdaniem Wydziału krajowego jest całkiem słuszne postanowienie §. 47. kraj. ustawy wodnej, które grunt uzyskany wskutek budowli regulacyjnych, a więc w drodze sztucznej, przyznaje tym, co ponoszą koszta przedsiębiorstwa.

Natomiast nie jest dość jasne określenie §. 47. „w o-
brębie regulacyjnym“, które Wydział krajowy proponuje
zastąpić słowami „w łożyskach wód“, oraz brak w tym §-cie
oznaczenia granicy między łożyskiem wody a brzegiem,
wskutek czego właściciele gruntów nadbrzeżnych podnoszą
liczne zażalenia, podczas, gdy w ustawodawstwie wodnem
innych państw, granica ta jest dokładnie określona.

I tak ustawy badeńskie z d. 23. maja 1856 (o odsypiskach
na Renie na granicy francuskiej) i z d. 11. lutego 1870 (o
odsypiskach na Renie na granicy bawarskiej) przyznają
właścicielom gruntów nadbrzeżnych wszystkie odsypiska po-
rośnięte roślinami łądowymi (Landgewächse), ustawa bawarska
z 28. maja 1852 w art. 23. te alluvia, które przy średnim
stanie wody łączą się z istniejącym brzegiem i porośnięte są
wegetacją, najnowszą zaś ustawa wodna badeńska z 26. czerwca
1899 zawiera w §. 6. następujące postanowienie oznaczające
granicę między łożyskiem wody (wody płynącej lub jeziora)
a gruntem nadbrzeżnym:

„Die Grenze zwischen dem Bette und den im Eigentum
Anderer stehenden Ufergrundstücken (Uferlinie) bestimmt
sich im Zweifel nach dem normalen mittleren
Wasserstande.

Die Uferlinie kann unter Aufsicht der technischen Be-
hörde vermarktet werden“.

W ustawodawstwie pruskiem, podobnie jak w austriac-
kiem, linia brzegu nie jest unormowana, wedle orzeczenia
zaś trybunału Rzeszy niemieckiej z 4. marca 1880 (Justiz —
Min. Bl. 1880, pag. 199) za granicę tę ma być uważana
średnia woda z najniższego i najwyższego stanu z wyklu-
czeniem nadzwyczajnych wylewów.

W §. 47. projektowanej noweli proponuje Wydział kra-
jowy unormowanie tej granicy według najdłużej w roku
trwającego stanu wody z okresu wedle możliwości długiego
(lat 15), tak zwanego w hydrografii średniego stanu
normalnego, który jest uwidoczniiony w corocznych pu-
blikacyach c. k. centralnego biura hydrograficznego.

Ponieważ zaś po wykonaniu regulacji stan wody z re-
guły znacznie się obniża, proponuje Wydział krajowy w celu
zapobieżenia ewentualnym sporom zamieszczenie w §. 47.
postanowienia, że przed rozpoczęciem regulacji linia brzegu
ma być ustalona na podstawie szczegółowego projektu regula-
cyjnego przez władzę polityczną po wysłuchaniu adiacentów.

do §. 47a.

W projekcie noweli proponuje Wydział krajowy nowy
§. 47a, który zgodnie z drugą częścią §. 47. obowiązującej
ustawy nakłada na przedsiębiorstwo regulacyjne obowiązek
odstąpienia uzyskanych sztucznie przez regulację odsypisk
adiacentom, a równocześnie oznacza termin, w którym od-
sypiska te bez szkody dla przedsiębiorstwa mogą być oddane
adiacentom.

Ażeby jednak adiacenci nie użytkowali oddanych im
gruntów ze szkodą dla przedsiębiorstwa regulacyjnego, n. p.
do wydobywania żwiru i piasku, wskutek czego rzeka
mogłaby się przerzucić w wykopane przez nich doły szutrowe
i zamulić zrealizowane już przekopy, proponuje Wydział
krajowy ograniczenie użytkowania oddanych im odsypisk,
podobnie, jak to zastrzeżono w §. 7. ustawy pruskiej z d.

20. sierpnia 1883 („Gesetz betreffend die Befugnisse der Strombauverwaltung gegenüber den Uferbesitzern an öffentlichen Flüssen“).

do §. 47b.

W tym §-fie noweli proponuje Wydział krajowy unormowanie sposobu oznaczenia wysokości odszkodowania, jakie adjacenci mają zapłacić przedsiębiorstwu regulacyjnemu, a to podobnie jak w §-fie 6. powołanej ustawy pruskiej z dnia 20. sierpnia 1883.

Maksymalna kwota 400 kor. za 1 ha odsypisk ustanowioną została zgodnie z opinią sejmowej komisji wodnej, jakkolwiek ta kwota w przeważnej ilości wypadków okaże się w porównaniu z wartością odstąpionych gruntów za niską.

Gdy c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z d. 3 lutego 1896 l. 23.710/95 intymowanym tamtejszą odezwą z d. 21. lutego 1896 l. 12.568, zapowiedziało wniesienie do Sejmu projektu zmiany galic. ustawy wodnej, która ma na celu uproszczenie postępowania wodno-prawnego, Wydział krajowy uprasza c. k. Prezydium o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa decyzji, czy byłoby skłonne z tym projektem zmiany wnieść na najbliższej sesji do Sejmu także nowelę zmieniającą § 47. kraj. ustawy wodnej, względnie czy zgadza się na wniesienie proponowanej zmiany §. 47. przez Wydział krajowy.

Przy tej sposobności upraszamy c. k. Prezydium o wyjednanie najwyższej sankcyi dla uchwalonego przez Sejm d. 5. lipca 1901 projektu ustawy o uzupełnieniu postanowienia §. 45. kraj. ustawy wodnej, względnie o zakomunikowanie Wydziałowi krajowemu powodów, dla których projekt ten nie został dotychczas przedłożony do Najwyższej sankcyi.

